

№2, 2021 y. 14 oktyabr

Jahonda va O‘zbekiston Respublikasida
vodorod energetikasi sohasidagi qonunchilik
hujjatlari va strategik hujjatlar obzori

DAYJEST

H₂

O‘zbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish vazirligi huzuridagi
Ilmiy-texnik axborot markazi

Toshkent-2021

*"Qayta tiklanadigan va muqobil energiya manbalariga boy mintaqamizda
"yashil iqtisodiyot"ni rivojlantirish imkoniyatlari nihoyatda kattadir"*

*O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Sh.M. Mirziyoev*

«Jahonda va O'zbekiston Respublikasida vodorod energetikasi sohasidagi qonunchilik hujjatlari va strategik hujjatlar obzori» dayjesti. - T.: 2021. 10-b.

«Jahonda va O'zbekiston Respublikasida vodorod energetikasi sohasidagi qonunchilik hujjatlari va strategik hujjatlar obzori» dayjesti O'zbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish vazirligi huzuridagi Ilmiy-texnik axborot markazi tomonidan tayyorlangan.

Mualliflar jamoasi:

Abduraxmanov I.Y.
Turdiqulova Sh.O'.
Abduvaliev A.A.
Musaeva R.A.
Barbu G.F.

Texnik muharrir:

Rayimjonov X.G.

© O'zbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish vazirligi huzuridagi Ilmiy-texnik axborot markazi , 2021 y.

Jahonda va O'zbekiston Respublikasida vodorod energetikasi sohasidagi qonunchilik hujjatlari va strategik hujjatlar obzori

Mamlakat	Normativ hujjat/Qabul qilish sanasi	Maqsadi/Vazifalari
Yaponiya 	26.12.2017 yildagi «Asosiy vodorod strategiyasi» [1]	<p>Vodorodni yangi uglerodsiz energiya sifatida namoyon etadigan texnologiyalarni joriy etish va tarqatish, mamlakatning energiya xavfsizligi masalalarini hal qilish va issiqxona gazlari chiqindilarini kamaytirish. Asosiy vodorod strategiyasi Yaponiya 2050 yilga mo'ljal bilan amalga oshirishi kerak bo'lgan kelajakni ko'rishni ko'rsatadi, shuningdek, 2030 yilga ko'rishni amalga oshirish bo'yicha harakatlar rejasi bo'lib xizmat qiladi.</p> <p>Strategiyaning maqsadi – vodorodning sarf-xarajatlarini an'anaviy energiya (masalan, benzin va suyultirilgan tabiiy gaz) bilan bir xil darajaga tushirishdir, maqsadga erishish uchun vodorod ishlab chiqarishdan boshlab va umumiy maqsadlar doirasida undan foydalanish bilan yakunlanadigan vazirlikning keng qamrovli siyosati ishlab chiqildi.</p>
	12.03.2019 yildagi «Vodorod va yoqilg'i elementlari uchun strategik yo'l xaritasi» [2]	Yoqilg'i elementlari texnologiyasi, ta'minot zanjiri, suv elektrolizi va boshqa yo'nalishlarda: uch sohalarda texnologik rivojlanishning o'nta bandlariga ustuvor e'tibor qaratish.
AQSh 	9.10.1996 yildagi «Vodorodning kelajagi to'g'risida»gi Qonuni [3]	Mamlakat iqtisodiyotining vodorod, vodorod energetikasiga o'tishi.
	27.09.2006 yildagi «Global isish sohasidagi yechimlar haqida» [4]	Issiqxona gazlari chiqindilarini 2030 yilgacha 1990 yilgi hajmlarga nisbatan 40%ga qisqartirish.

Jahonda va O'zbekiston Respublikasida vodorod energetikasi sohasidagi qonunchilik hujjatlari va strategik hujjatlar obzori

Mamlakat	Normativ hujjat/Qabul qilish sanasi	Maqsadi/Vazifalari
	10.08.2021 yildagi «Infratuzilma va ish o'rinlari to'g'risida»gi Qonun [5]	Vodorod sanoatini rivojlantirish uchun milliy strategiya va yo'l xaritasini tasdiqlash, transport, kommunal, sanoat, tijorat va turar-joy tarmoqlarida sof vodoroddan foydalanishni namoyish etish va tijoratlashtirish va 2040 yilga borib sof vodorod ishlab chiqarish standartini namoyish etishga qaratilgan sof vodorod tadqiqotlari va ishlanmalari dasturini yaratish.
	«Vodorod strategiyasi. Kam uglerodli iqtisodiyotni ta'minlash» [6]	Vodorod ishlab chiqarish texnologiyalarini ishlab chiqish va tadbiq etish, shuningdek tegishli tadqiqotlarni o'tkazish.
Germaniya 	Germaniya iqtisodiyotini dekarbonlashtirishga qaratilgan umummilliy iqlim strategiyasi (2016 yilning noyabri) [7]	Texnologiyalarni joriy etishni moliyalashtirish va emissiyani kamaytirish uchun vodoroddan foydalanuvchi keng ko'lamli sanoat ishlab chiqarishlarini yaratish, shuningdek, vodorod texnologiyalarini joriy etishni rejalashtirgan sanoat kompaniyalari uchun rag'batlantiruvchi chora-tadbirlar paketini yaratish.
	10.08.2021 yildagi «Infratuzilma va ish o'rinlari to'g'risida»gi Qonun [8]	Vodorod sanoatini rivojlantirish uchun milliy strategiya va yo'l xaritasini tasdiqlash, transport, kommunal, sanoat, tijorat va turar-joy tarmoqlarida sof vodoroddan foydalanishni namoyish etish va tijoratlashtirish va 2040 yilga borib sof vodorod ishlab chiqarish standartini namoyish etishga qaratilgan sof vodorod tadqiqotlari va ishlanmalari dasturini yaratish.

Jahonda va O'zbekiston Respublikasida vodorod energetikasi sohasidagi qonunchilik hujjatlari va strategik hujjatlar obzori

Mamlakat	Normativ hujjat/Qabul qilish sanasi	Maqsadi/Vazifalari
	<p>«Energetik o'tishning real sanoat laboratoriyalari» dasturi (2020 y.) [9]</p>	<p>Sanoat sharoitida alohida ishlanmalarni sinovdan o'tkazish va aprobatsiya qilish, shuningdek, energiya samaradorligi va qayta tiklanadigan energetika sohasida texnologiyalarni va innovatsion yechimlarni tezroq joriy etishni rag'batlantirish.</p>
	<p>10.06.2020 yildagi «Germaniya milliy vodorod strategiyasi» [10]</p>	<p>Iqlim bo'yicha Parij shartnomasi doirasida Germaniya va Yevropa Ittifoqi tomonidan ziimmasiga olingan 2030 va 2050 yillargacha atmosferaga issiqxona gazlari emissiyasini kamaytirish bo'yicha majburiyatlarni bajarish, nafaqat elektr energetika, avtomobil va temir yo'l transporti, balki qora metallurgiya, neft kimyosi, aviatsiya kabi turli sohalarda ekologik toza vodorod texnologiyalarini qo'llab-quvvatlash.</p>
<p>Fransiya</p> 	<p>«Uglerod vodorodisiz rivojlanishning milliy strategiyasi» [11]</p>	<p>Hujjatda uchta asosiy maqsad belgilangan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - iqtisodiyotni dekarbonlashtirishga katta hissa qo'shish uchun yetarli miqdordagi (fransuz) elektrolizerlarini o'rnatish; - ayniqsa og'ir transport vositalari segmentida sof mobillikni rivojlantirish; - Fransiyada ish o'rinlari yaratadigan va texnologik ustunlikni kafolatlaydigan sanoat sektorini shakllantirish. Maqsad – Fransiyada 50 000 dan 150 000 gacha bevosita va bilvosita ish o'rinlarini yaratish.

Jahonda va O‘zbekiston Respublikasida vodorod energetikasi sohasidagi qonunchilik hujjatlari va strategik hujjatlar obzori

Mamlakat	Normativ hujjat/Qabul qilish sanasi	Maqsadi/Vazifalari
<p>Хитой</p> 	<p>«Made in China 2025» o‘n yillik reja-tashabbus (2019 y.) [12]</p> <p>02.11.2020 yildagi «Yangi energetik transport vositalarining sanoatini rivojlantirish rejasi (2021-2035 yy.)» [13]</p>	<p>Xitoyning qayta ishlov berish sanoatini modernizatsiya qilish, shu jumladan energetik transport vositalari bozorida rivojlantirish uchun asosiy texnologiya sifatida vodoroddan foydalanish, toza akkumulyator bilan elektromobillar uchun 2020 yil oxirida subsidiyalarni kamaytirish, vodorod yoqilg‘i elementlari bilan avtomobillarga o‘tish.</p> <p>Yangi energiya bilan transport vositalarini zaryadlash uchun infratuzilmani takomillashtirish, shu jumladan, yoqilg‘i yacheykalarida avtomobillarga yonilg‘i quyish uchun vodorodni ishlab chiqarish va yetkazib berish, yangi energiyadan avtomobilda foydalanish uchun qulay muhitni yaratish.</p>
<p>Rossiya</p> 	<p>Rossiya Federatsiyasi Hukumatining 12.10.2020 yildagi 2634-f – son farmoyishi bilan tasdiqlangan «2024 yilgacha Rossiya Federatsiyasida vodorod energetikasini rivojlantirish bo‘yicha chora-tadbirlar rejasi (“yo‘l xaritasi”)» [14]</p>	<ul style="list-style-type: none"> - konversiya, metan pirolizi, elektroliz va shu jumladan, xorijiy texnologiyalarni mahalliyashtirish imkoniyati bilan boshqa texnologiya usullari bilan vodorod ishlab chiqarishning mahalliy kam uglerodli texnologiyalarini rivojlantirish; - tabiiy gaz, shuningdek qayta tiklanadigan energiya manbalari (QTEM), atom energiyasidan foydalanish bilan vodorod ishlab chiqarish ko‘lamini oshirish; - vodorod ishlab chiqarishni qonunchilikning qo‘llab-quvvatlovi bilan ta‘minlash;

Jahonda va O'zbekiston Respublikasida vodorod energetikasi sohasidagi qonunchilik hujjatlari va strategik hujjatlar obzori

Mamlakat	Normativ hujjat/Qabul qilish sanasi	Maqsadi/Vazifalari
		<ul style="list-style-type: none"> - vodorod va uning asosidagi energetika aralashmalarini tashish va iste'mol qilish infratuzilmasining yaratilishini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlarini ishlab chiqish va amalga oshirish; - Rossiya transportida vodorod yoqilg'i elementlariga bo'lgan ichki bozordagi talab, shuningdek energiya ta'minoti markazlashtirilgan tizimlarining samaradorligini oshirish uchun energiyaning to'plagich va o'zgartirgichlari sifatida vodorod va unga asoslangan energetika aralashmalaridan foydalanishni rag'batlantirish; - vodorod energetikasi xavfsizligi sohasida normativ-huquqiy bazani yaratish; vodorod energetikasini rivojlantirish va tashqi bozorlarga chiqish sohasidagi xalqaro hamkorlikni intensivlashtirish.
<p>O'zbekiston</p> 	<p>O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 01.04.2021 yildagi PF-6198-son "Ilmiy va innovatsion faoliyatni rivojlantirish bo'yicha davlat boshqaruvi tizimini takomillashtirish to'g'risida"gi Farmoni [15]</p>	<p>Milliy ilm-fan va innovatsiya tizimini ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotdagi o'rnini oshirish, hududlarda innovatsion faoliyatni rivojlantirish. Innovatsion rivojlanish vazirligining 2021-2022 yillardagi ustuvor faoliyat yo'nalishlarini amalga oshirish bo'yicha amaliy chora-tadbirlar dasturi. Innovatsion rivojlanish vazirligining 2021-2022 yillardagi faoliyati natijadorligini baholash ko'rsatkichlari.</p>

Jahonda va O'zbekiston Respublikasida vodorod energetikasi sohasidagi qonunchilik hujjatlari va strategik hujjatlar obzori

Mamlakat	Normativ hujjat/Qabul qilish sanasi	Maqsadi/Vazifalari
	<p>O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 01.04.2021 yildagi PQ-5047-son "Ilm-fan sohasidagi davlat siyosati va innovatsion rivojlantirishdagi davlat boshqaruvini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori [16]</p>	<p>Ilm-fan sohasidagi davlat siyosati va innovatsion rivojlantirishdagi davlat boshqaruvini yanada takomillashtirish. Ilm-fan sohasidagi davlat siyosati va innovatsion rivojlantirishdagi davlat boshqaruvini yanada takomillashtirishga qaratilgan chora-tadbirlar dasturi.</p>
	<p>O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 09.04.2021 yildagi PQ-5063-son "O'zbekiston Respublikasida qayta tiklanuvchi va vodorod energetikasini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori [17]</p>	<p>Respublikada vodorod energetikasi infratuzilmasini barpo etish, qayta tiklanuvchi va vodorod energetikasi sohalarida ilmiy va amaliy izlanishlarning natijadorligini oshirish, innovatsion texnologiyalarni ishlab chiqarishga keng joriy etish, shuningdek, O'zbekiston Respublikasining «yashil» iqtisodiyotga o'tishini ta'minlash.</p>
	<p>O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 10.07.2020 yildagi PQ-4779-son "Iqtisodiyotning energiya samaradorligini oshirish va mavjud resurslarni jalb etish orqali iqtisodiyot tarmoqlarining yoqilg'i-energetika mahsulotlariga qaramligini kamaytirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Qarori [18]</p>	<p>Yoqilg'i-energetika resurslaridan samarali va oqilona foydalanishni rag'batlantirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini mamlakat iqtisodiyotiga keng joriy etish, iqtisodiyot tarmoqlari va aholiga elektr energiyasi va neft-gaz mahsulotlarining uzluksiz yetkazib berilishini ta'minlash.</p>

1. https://www.meti.go.jp/english/press/2017/1226_003.html
2. https://www.meti.go.jp/english/press/2019/pdf/0312_002b.pdf
3. https://www.hydrogen.energy.gov/pdfs/hydrogen_future_act_1996.pdf
4. <https://www.ci.azusa.ca.us/716/Global-Warming-Solutions-Act>
5. https://ballotpedia.org/Infrastructure_Investment_and_Jobs_Act_of_2021
6. https://www.energy.gov/sites/prod/files/2020/07/f76/USDOE_FE_Hydrogen_Strategy_July2020.pdf
7. https://unfccc.int/files/focus/application/pdf/161114_climate_action_plan_2050.pdf
8. <https://www.ptj.de/en/project-funding/applied-energy-research>
9. <https://www.ptj.de/index.php?index=701>
10. <https://in.minenergo.gov.ru/analytics/natsionalnaya-vodorodnaya-strategiya-frg-31-meropriyatie-chtoby-sdelat-germaniyu-liderom>
11. <https://renen.ru/opublikovana-vodorodnaya-strategiya-frantsii-osnovnye-momenty/>
12. <https://news.finance.ua/ru/news/-/350932/made-in-china-2025-knr-obnarodovala-10-letnij-plan-modernizatsii-proizvodstvennyh-moshhnostej>
13. <https://3dnews.ru/1024439/kitae-predstavil-grandiozniy-plan-po-otkazu-ot-avtomobiley-s-dvs-k-2035-godu-v-nyom-predusmotreni-vse-nyuansi>
14. <https://minenergo.gov.ru/node/19194>
15. <https://lex.uz/docs/5352270>
16. <https://lex.uz/ru/docs/5352248>
17. <https://lex.uz/ru/docs/5362035>
18. <https://lex.uz/ru/docs/4890075>
19. <https://lex.uz/docs/4346835>

D 820

O'zbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish vazirligi huzuridagi
Ilmiy-texnik axborot markazi

Toshkent-2021